

קו לחינוך

הקו שלך למידע חינוכי

כל הזכויות שמורות ©
המודעות באחריות המפרסמים בלבד
דוא"ל: kav1@bezeqint.net
אתר קו לחינוך באינטרנט
www.kavnet.co.il

גיליון 423 ♦ יב' כסלו תשס"ח-יט' כסלו תשס"ח ♦ 29.11.2007-22.11.2007 ♦ משוגר למנויים בלבד
מו"ל ועורכת: סיגל בן-ארצי | עריכה: מיכל חביב | המערכת: זהבית 4 יבנה | טל. 03-6354484 | פקס. 050-6812066

מנהלת גף ליקויי למידה; השביתה תפגע במיוחד בתלמידי כיתות י' לקויי למידה

אמצע חודש אוקטובר ולהעביר את המלצותיהן למחוזות. לדברי אלדור, חלק ניכר מהוועדות הבית ספריות הספיקו להיערך ולהגיש את הבקשות להתאמות לפני פרוץ השביתה, אך חלקן לא התכנסו בשל השביתה. לדבריה, הפגיעה בהתאמות למבחנים בתלמידים לקויי למידה מכיתות י"א ו-י"ב תהיה קשה פחות מכיוון שבבתי"ס כבר מכירים משנה שעברה את הליקויים שלהם ואת ההתאמות הנדרשות. לעומת זאת, בשל השביתה לא הספיקו המורים בתיכונים להכיר את התלמידים לקויי הלמידה החדשים מכיתות י', ואינם יודעים על אלו התאמות להמליץ עבורם. לטענת אלדור, תלמידי כיתות י' לקויי הלמידה ייפגעו לא רק במועדי החורף של הבגרויות, אלא גם במועדי הקיץ. הסיבה לכך – התהליך לקביעת ההתאמות למועד הקיץ, בוועדות הבית ספריות והמחוזיות, אמור להסתיים עד אמצע חודש ינואר הקרוב. "אם רק בתחילת דצמבר יתחילו המורים ללמד, כיצד יספיקו להכיר את התלמיד תוך שבוע-שבועיים, ולהעביר את המלצות לוועדות הבית ספריות ולוועדות המחוזיות?" תוהה אלדור.

מנהלת הגף מוסיפה, כי היא חוששת שהתלמיד הבודד לקוי הלמידה, "יילך לאיבוד" השנה במערכת החינוך. (המשך בעמ' 2)

לדברי מנהלת גף ליקויי למידה במשה"ח, יהודית אלדור, יהיו תלמידי התיכון לקויי הלמידה הנפגעים הגדולים ביותר משביתה ארגון המורים. אלדור חוששת, כי גם אם תסתיים השביתה בימים הקרובים, הרי שאת הנזק שנגרם ללקויי הלמידה יהיה קשה לתקן. אחת הסיבות לכך – בתיכונים יתחיל, לדעתה, מרוץ אינטנסיבי להשלמת חומר הלימוד החסר, והתלמידים לקויי הלמידה לא יוכלו לעמוד בקצב של המרתונים הלימודיים שיונהגו בבתי"ס. לדבריה, גם בימי לימוד רגילים קשה מאוד לתלמידים לקויי הלמידה לעמוד בכמות ובעומק החומר הנלמד, כמו גם באסטרטגיות ההוראה השונות של כל מורה ומורה. הקשיים של תלמידים אלה יגברו כאשר הלחץ הלימודי יהיה קשה במיוחד.

בעיה נוספת – חלק מוועדות ההתאמות בבתי"ס לא סיימו את עבודתן בגלל השביתה. בהחלטת הוועדות לגבי ההתאמות ניתן משקל של 50% להמלצות של מאבחן מקצועי ומשקל דומה להמלצות המורים בבתי"ס. המשקל הרב להמלצות המורים הוא מתוך ההנחה, כי הם מכירים את הבעיות הייחודיות של כל תלמיד.

ועדות ההתאמות בתיכונים היו אמורות לסיים את פעולתן עד

"אופק חדש"; פינות עבודה עדיין אין אבל המנהלים שבעי רצון

חשה כשהיא רואה את המורים יושבים עם התלמידים בפינות העבודה ומעניקים להם סיוע פרטני. ההצטרפות לאופק חדש גם תאפשר לדעתה לקדם בצורה טובה יותר את התלמידים המצטיינים בביה"ס, מה שלא נעשה עד כה.

גם מנהלת ביה"ס תל חי בקריית שמונה, לאה ארליך, מביעה סיפוק מהמעבר לרפורמה לפני כשלושה שבועות. לדבריה, למרות שבביה"ס כבר הונהגו יום חינוך ארוך והזנה אשתקד, ניכר עתה שינוי. לדבריה, הנוכחות של כל מורה בביה"ס, לאורך כל שעות הלימודים ובכל יום, משפיעה על התנהגות התלמידים והאקלים הבית ספרי. ארליך מוסיפה, "יש דינמיקה אחרת של יום עבודה בביה"ס. אני לא צריכה לחפש מורה שבוע כדי לראות אותו, המערכת מתייצבת". לדבריה, בבי"ס תל חי הצטרפו לרפורמה כמעט כל המורים, מלבד שניים שסירבו לעשות זאת, ושלוש מורות נוספות, העובדות במשרה חלקית. ארליך מודה, כי למורים עצמם עדיין קצת קשה להסתגל לשעות העבודה הארוכות, ולדבריהם כל שעת שהייה בביה"ס מתוכננת לפרטיה ושוב אין להם שעות פנויות – "זמן אור". אבל, לטענתה, עתה מקבלים המורים שכר עבור כל שעת שהייה בביה"ס, מה שמסייע להם להתגבר על הקושי.

השבוע העלה משה"ח לאתר האינטרנט "אופק חדש" את הרשימה המלאה של בתי"ס שהצטרפו לרפורמה. בשיחה עם קו לחינוך, מביעים מספר מנהלי בתי"ס, שבהם כבר פועלת הרפורמה מספר שבועות, שביעות רצון, זאת למרות שבחלק מבתי"ס עדיין לא הותקנו פינות הישיבה למורים.

כך, למשל, מספרת מנהלת ביה"ס אלחורש בנצרת, לוטפייה שיהאד, כי בבית ספרה הוכנו הפינות, המיועדות לעבודה פרטנית של המורים עם התלמידים, על ידי הורים מתנדבים, נגרים במקצועם. חלק מהפינות הוצבו בפרוזדור ביה"ס, וחלק אחר בחדר ספרייה ישן.

כיצד מגיבים המורים לשינוי? לדברי המנהלת, מרבית המורים בביה"ס, שבו לומדים 843 תלמידים, הם מורים צעירים, שקיבלו בברכה את השינוי. רק ארבעה מורים ותיקים סירבו להצטרף לרפורמה. לדבריה הסיבה לסירוב היא שלא נמצא עדיין פתרון ברפורמה לארבע שעות גמול שיפסידו המורים הוותיקים אם יצטרפו אליה. למורים אלה ניתנה האפשרות להישאר השנה בהסכם הישן. למרות הקשיים מביעה שיהאד שביעות רצון מההצטרפות לרפורמה. המנהלת מציינת את הסיפוק שהיא

מנכ"ל משה"ח הפורש, שמואל אבואב (שלישי מימין), באירוע הפרידה בחיפה.

נוער במגוון קורסים. בין נושאי הקורסים; הכנה לתיאוריה, חשיבה מילולית, מנהיגות צעירה, שימושי מחשב, אנגלית מדוברת ועוד. ממש"ח נמסר בתגובה, כי המשרד מפקח על הפעילויות לבני הנוער. במשרד מוסיפים, כי עד כה לא התקבלו תלונות על הפעילויות ברשויות המקומיות. בנושא גביית הכספים עבור ההשתתפות בפעילות נמסר ממש"ח, כי מדובר במקרים בודדים,

והגבייה היא סמלית בלבד. במשרד גם טוענים, כי לתלמידים שידם אינה משגת לשלם עבור הפעילות נמצא הסדר. עוד נמסר, כי המשב שמקבל משה"ח מהשטח הוא טוב, ובני הנוער, ההורים והרשויות המקומיות מרוצים מהפעילות.

■ מחוז חיפה ערך אירוע פרידה למנכ"ל משה"ח הפורש – "הייתה לי הזכות לעבוד עם עשרה מנכ"לים במשה"ח ושמואל אבואב היה מהטובים שבהם – חרוץ דיין, בעל שליטה מוחלטת בחומר, בעל זיכרון פנומנאלי, איש שאוהב את מערכת החינוך ורוצה לסייע לה", כך אמר

■ ארגון המורים; היוזמות לפעילויות המחאה מגיעות מהשטח – קו לחינוך ביקש מארגון המורים מידע כיצד מתנהלת מערכת פעילויות המחאה שהוא מקיים ברחבי הארץ בשבועות האחרונים. בארגון מכחישים, כי מופעלת מערכת הודעות א.ס.א.ס המיידיעת את המורים היכן עליהם להתייצב להפגין. מהארגון נמסר, כי הודעות על ההפגנות ופעילויות המחאה מתעדכנות מידי יום באתר הארגון וממנו שואבים המורים את המידע. כמו כן נמסר מהארגון, כי ההפגנות ופעילויות המחאה האחרות מאורגנות על ידי מזכירי הסניפים. בארגון גם טוענים, כי היצירתיות בפעילויות המחאה בשבועות האחרונים (ראה ידיעה בעמ' 6), מקורה ביוזמות מהשטח של מורים ולא מהנחייה של ידי קבוצת יועצי התקשורת המתוגברת של הארגון. "אנו נדהמים כל פעם מחדש מעוצמת היצירתיות של המורים", אומרים בארגון, "המורים מעלים רעיונות ומפנים אותם לסניפים או למטה הארגון, והמטה דואג להעביר את המימון להפעלתן".

■ הפעילויות לבני הנוער בשביתה – "על מה הולך הכסף?" – הממשלה הקצתה בשבועות האחרונים כ-5 מיליון ש"ח מידי יום לפעילויות לנוער המושבת ברשויות המקומיות. במרבית הרשויות המקומיות אכן מתקיימת פעילות. עם זאת, בחלק ניכר מהרשויות הפעילות מצומצמות, וכוללת בעיקר פתיחת אולמות ספורט עירוניים, הקרנות סרטים בבתי הקולנוע וסבסוד כרטיסים למופעים. גם בתחום זה קיימים הבדלים בין הרשויות; חלק מהן, למשל עיריית ירושלים והרצליה, גובות מהתלמידים תשלום סמלי של 10 ש"ח עבור כרטיס לצפייה בסרט. רשויות אחרות, כמו עיריית חיפה, מאפשרות לבני הנוער לצפות בסרטים בחינם. ישנן גם רשויות המנסות להעניק לבני הנוער פעילות בעלת ערך מוסף. כך, לדוגמה, עיריית טבריה מפעילה בשיתוף עם מכללת אפיק מידי יום כ-650 בני

מנהל מחוז חיפה, אהרון זבידה, בערב פרידה שנערך השבוע למנכ"ל משה"ח הפורש במלון הר כרמל בחיפה. הערב התקיים בשיתוף עם הסתדרות המורים. מנהל המחוז הוסיף, כי הירידה לפרטים של אבואב לא תמיד עשתה טוב לכולם, אך הייתה חיונית לפרסום תוכניות הלימודים השונות ולביסוסן. "עוררת את משה"ח, אך לצערנו עזבת בטרם עת", סיכם זבידה. באירוע השתתפו בין היתר; מזכ"ל הסתדרות המורים, יוסי וסרמן, יו"ר מרכז השלטון המקומי, עדי אלדר, ראשי הרשויות המקומיות ומנהלי מחלקות החינוך במחוז חיפה ומפקחי המחוז.

■ ללמוד מבעלי ניסיון – אהרון ידלין כיהן כסגן שר החינוך בשנות הששים ובראשית שנות השבעים וכשר החינוך בממשלת רבין הראשונה. ידלין, שכבר הגיע לגבורות, מקפיד להגיע כמעט לכל כנס משמעותי העוסק בחינוך. גם לכנס שדרות, שהתקיים בתחילת החודש, הגיע שר החינוך לשעבר. כשנתבקש בכנס לחוות את דעתו על שביתה המורים אמר ידלין, כי גם בתקופת כהונתו כסגן שר החינוך של זלמו ארן ויגאל אלון וכשר חינוך היו שביתות מורים לא מעטות וארוכות. לדבריו, מהשביתות האלו, ומאלו שבאו אחר כך, הוא הסיק כמה מסקנות והן: את המשא ומתן עם המורים חייב לנהל שר החינוך ולא הממונה על השכר באוצר; המשרה אינה מקודשת – אם האוצר מצר את צעדיו של שר החינוך או שהמשא ומתן נכשל, על שר החינוך ללכת לממשלה ולהתפטר; והחשוב מכל – חייבים לחתום על הסכם עם שני ארגוני המורים בתוך 24 שעות לכל היותר – אם הדבר אינו נעשה, ההסכם שנחתם עם אחד מהארגונים אינו שווה את הנזק שעליו הוא נחתם. בסיכום דבריו הביע ידלין את תקוותו כי "אולי מהמשבר הזה יקום איחוד מחודש בין ארגוני המורים".

מנהלת גף ליקויי למידה; השביתה תפגע במיוחד בתלמידי כיתות י' לקויי למידה

(המשך מעמ' 1)

בעל פה לשאלות הבחינה. הקריטריונים למתן ציון במקרה זה שונים מאשר בבחינה רגילה. לדברי אלדור, קשה יותר לערער על הציון הניתן בהתאמה כזו, כיוון שאין מחברת כתובה, שאותה ניתן להעביר לבדיקת בוחן נוסף במקרה של מחלוקת על הציון. אלדור מציינת, כי מסיבה זו נבדקת בקפידה בוועדה המחוזית כל בקשה למתן התאמות ברמה שלוש. לדברי אלדור, כ-20% מתלמידי התיכון בישראל מוגדרים כיום כלקויי למידה וזוכים בהתאמות.

התאמות ברמות אחת ושתיים ניתנות לתלמידים על ידי ועדות התאמות בית ספריות. התאמות ברמה שלוש ניתנות רק בוועדות המחוזיות. לדברי אלדור, ההתאמות ברמות אחת ושתיים אינן משנות את מהות הבחינה, אלא את דרך הגשתה. התאמות אלו כוללות, בין היתר, שעתוק הבחינה לתלמיד שכתב ידו אינו קריא, הקראה של הבחינה לתלמיד המתקשה בקריאה, תוספת זמן ועוד. לעומת זאת, התאמות ברמה שלוש משנות את מהות הבחינה. התאמה ברמה שלוש היא, למשל, כשהתלמיד עונה

מי מדרבן התנהגות אלימה של תלמידים?

אלימה גם במצבי לחץ ותסכול בביה"ס. לדוגמה, אם תלמיד שחונך לקחת אחריות על מעשיו מקבל ציון נמוך במבחן הוא יבדוק את עצמו; היכן טעה ומדוע. לעומת זאת, תלמיד שלא למד בבית לקחת אחריות יאשים את המורה בכישלון, ואף עלול להפגין את רגשי התסכול שהוא חש בהתנהגות אלימה. אדלר טוענת, כי קיימת שביטה שאינה מגיעה לכותרות – שביטה גדולה, מתמשכת ומסוכנת של ההורים. לטענתה, ההורים הם המהווים בהתנהגותם מודל חיקוי עיקרי לילדיהם ולכן חייבים לשאול את עצמם איזה ילד הם שולחים למערכת החינוך ומה גודל השטח האפור בין מותר ואסור, שהם מאפשרים לילדיהם. הפסיכולוג החינוכי דני עמית, מסביר את הירידה באלימות בעת השביטה בכך שביה"ס הוא מקום חברתי מאוד, שבו ריכוז צפוף של קבוצות בני נוער בגיל ההתבגרות – הגורם לחיכוכים ולעתים לאלימות. עם זאת סבור הפסיכולוג, שגם הריכוז בשעות הלילה של בני הנוער בעת השביטה במועדונים, שבהם אין יד בוגרת מכוונת ומשגיחה, עלול לגרום להתגברות האלימות לא פחות. הפסיכולוג סבור שמערכת החינוך, שבה הוא כולל את ההורים, צריכה ללמד את בני הנוער בראש ובראשונה להיות אמפתיים – להכיר בצרכיו של האחר ובזכויותיו. כמו כן יש ללמד את בני הנוער כיצד למצוא את מקומם בחברה בדרך לגיטימית, תוך כדי ניהול עצמי ושליטה בתוקפנות.

בעקבות פרסומים בעיתונות על מעשי אלימות וונדליזם שבהם מעורבים תלמידים מושבתים בחודש האחרון, התקבל הרושם ש – "החופשה" הכפויה גורמת לבני הנוער לפרוק כל עול. בניגוד לכך, דיווחי המשטרה מצביעים דווקא על ירידה במעשי האלימות של בני נוער בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. ממשטרת ישראל אף נמסר על ירידה תלולה במספר התיקים שנפתחו באוקטובר לבני נוער על עבירות אלימות ומין; ירידה של 48% בעבירות תקיפה, ירידה של 38% בעבירת קטטות והפרעות ברחוב, ירידה של 71% בעבירת מין של מעשה מגונה בכוח, ירידה של 80% בעבירת מין של אינוס ובעילה שלא כחוק, וירידה של 25% בעבירות של גרימת חבלה גופנית חמורה.

האם ניתן להסיק מהירידה התלולה באלימות בתקופת השביטה כי ביה"ס הוא גורם מדרבן לאלימות בני נוער? או אולי, בשל השביטה התלמידים נשארים בבית ואז מתחככים פחות אחד בשני, מה שמונע אלימות?

בראיון לקו לחינוך טוענת מנכ"ל מכון אדלר, אסנת הראל, כי אם אכן נכונה המסקנה שביה"ס הוא גורם עיקרי להתנהגות אלימה של בני נוער הרי שיש לסגור את בתיה"ס. הראל אינה מטילה את האחריות על בתיה"ס וסבורה שמי שאחראי יותר מכל לפריקת העול של התלמידים הם ההורים. לטענתה, כשתלמיד לומד בבית שעליו לקחת אחריות לתוצאות מעשיו הוא לא ינקוט בהתנהגות

חינוך ירוק

התלמידים מובילים שינוי סביבתי בדרום

קבוצה אחת בדקה בכמה שקיות ניילון משתמש כל קונה בקנייה ממוצעת, קבוצה שנייה בדקה על כמה מוצרים מצוירים אייקונים אקולוגיים, קבוצה נוספת בדקה אם הקונים רוכשים מוצרים אורגניים, וקבוצה נוספת חילקה לתושבים דף עם טיפים לצרכנות ירוקה המסייעת לשמירת הסביבה.

תלמידי ביה"ס הבדואי אלמוסתקאבל במועצה האזורית שגב שלום ותלמידי ביה"ס גבים בבאר שבע, מקיימים במסגרת תוכנית ילדים מובילים שינוי, למידה סביבתית משותפת זו השנה השנייה. מטרת הפרויקט היא חיזוק ערכי דו-קיום בנושא "הסביבה המשותפת". תלמידי כיתות ו' משני בתיה"ס יוצאים ביחד לסטורים לימודיים, שבהם הם חוקרים סוגיות סביבתיות בפארק נחל באר שבע, באתר רמת חובב, במרכז לאנרגיה סולארית בשדה בוקר ובאתר דודאים. במפגשים המקדימים לסטורים, הכינו התלמידים מילון מושגים סביבתיים בעברית וערבית, שבו הופיעו

התלמידים במהלך הפעילות הסביבתית.

מילים כמו "סביבה", "מים", "מדבר" ו"שטחים פתוחים" לצד מילים מחיי היום יום של ביה"ס, כמו "הפסקה", "ארוחת עשר", "שיעורי בית" ועוד.

לאחרונה גם השתתפו התלמידים בסיור משותף באתר בית אשל, שהיה אחד משלושת נקודות ההתיישבות הישראלית הראשונות בנגב. באתר הציגו התלמידים המחזה של התיישבות החלוצים במקום, בחילופי תפקידים; התלמידים הבדואים התחפשו לחלוצים והתייעצו עם התלמידים היהודים המחופשים לשייח'ים בדואים על שיטות לחקלאות במדבר. בהמשך היום ערכו התלמידים מבצע משותף לניקיון של נחל באר שבע. במהלך הביקור בנחל סיפר לתלמידים המורה מוסא מבי"ס אלמוסתקאבל על תקופות שבהן זרם בוואדי נחל, שבו נהגו בילדותם הוא וחבריו לרחוץ בתקופת החורף.

כ-6,000 תלמידים מבאר שבע וסביבתה משתתפים השנה בתוכנית החינוך הסביבתי של החברה להגנת הטבע – "ילדים מובילים שינוי". מהחברה להגנת הטבע נמסר, כי הפעילות מקיפה 172 כיתות ב-15 בתי"ס יסודיים, 7 בתי"ס מקיפים (3 מהמקיפים הפסיקו את הפעילות בגלל השביטה), 9 מועצות ירוקות של תלמידים, 2 קבוצות מחויבות

אישית ו-7 אשכולות חינוך. ביה"ס הבוחר לקיים את תוכנית ילדים מובילים שינוי, מחויב לפעילות תורמת למען הסביבה ולמען הקהילה. הפעילות כוללת מגוון רחב של אפשרויות: אימוץ גן ציבורי וטיפוח; העלאת מודעות השכונה לטיפוח החזיתות והגינות של הבתים; עידוד לצרכנות ירוקה; עידוד חיסכון בשימוש במשאבים; אימוץ אתר או שטח פתוח; הצעת תכנון אלטרנטיבי לסביבה נתונה והצגת ההצעה למקבלי החלטות ועוד.

במסגרת התוכנית התקיים בחודש שעבר בביה"ס היסודי בלהבים הפנינג סביבתי,

שכלל "סיור וירטואלי" במפת הפעילות של החברה להגנת הטבע לאורך שביל ישראל. במהלך האירוע הסבירו אנשי החברה לתלמידים על המאבקים הסביבתיים שהם מנהלים באזורים שונים בארץ. לפני הפעילות הכינו המורות משחק "חבילה עוברת", עם קטעי מידע ומשימות בנושא. בתוך כל חבילה הוסתר שי – פקעת של אירוס, שאותה שתלו התלמידים באדניות בכיתות.

תלמידי כיתות ה' ו-ו' בביה"ס גם לומדים במסגרת התוכנית על שימוש מושכל במשאבים בדגש על צרכנות ירוקה ומושגים כמו צמצום צריכה, הפחתה במקור, אייקונים אקולוגיים – למשל סמל הארנב המופיע על מוצרים שבתהליך פיתוחם לא נערך ניסויי בעלי חיים ועוד.

בשבוע שעבר השתתפו התלמידים בסקר במרכז המסחרי ביישוב;

■ במחוז מרכז; קשר בין דורי – 18 בתי"ס במחוז מרכז משתתפים השנה בתוכנית הקשר הבין דורי. במסגרת התוכנית נפגשים התלמידים עם מבוגרים בני גיל הזהב, ומלמדים אותם מיומנויות תקשוב בסיסיות. כמו כן מסייעים התלמידים לקשישים לתעד את זיכרונותיהם באמצעות הכלים הטכנולוגיים. מטרת התוכנית היא צמצם את הפער הבין דורי, ולקרוב את בני הנוער לבני הדור השלישי בעזרת טכנולוגיית המידע והתקשורת. מטרת נוספת הן לפתח בקרב התלמידים כישורים של הדרכה ומנהיגות וערכים של שיתוף, קבלת השונה ומעורבות בקהילה. במסגרת התוכנית התקיימה השבוע במרכז התקשוב בפסג"ה בפתח תקווה השתלמות למורים המפעילים את המיזם בבתי"ס ומורים המעוניינים להפעילו בשנת הלימודים הבאה. ההשתלמות כללה סדנאות למורים בנושאים: פיתוח תוכנית על פי מודל המתאים לביה"ס, פיתוח כישורי הדרכה אצל התלמידים, דיאלוג ותיעוד של נושא נבחר, תיעוד הפעילות והתוצרים באתר התוכנית המחוזי ועוד.

■ במחוז צפון; תוכניות ערכיות במגזר הערבי – 18 בתי"ס על יסודיים מהמגזר הערבי במחוז צפון מפעילים השנה תוכנית חברתית-ערכית חדשה בשם "זהות". מדובר בתוכנית לשעת מחנך, שפיתח מינהל חברה ונוער, העוסקת בשמירת הזהות הערבית בחברה הישראלית. מהמחוז נמסר, כי התוכנית נחשבת ל-"להיט" בבתי"ס. עוד נמסר, כי במקביל מופעלת ב-22 בתי"ס במגזר הערבי במחוז התוכנית הוותיקה יותר – "להיות אזרח". בכוונת המחוז להרחיב בשנת הלימודים הבאה את התוכניות לבתי"ס נוספים.

עוד נמסר, כי השנה תופעל תוכנית המחויבות האישית ב-18 בתי"ס של המגזר הערבי בצפון. ב-4 בתי"ס נוספים של המגזר תופעל תוכנית ההתנדבות בקהילה "עמ"ן" – עיר מתנדבת נוער. התוכנית משותפת למינהל חברה ונוער, ג'וינט ישראל, העמותות נדב ואלון ואגודת אכסניות הנוער.

■ באור עקיבא; קסם הקריאה – בבתי"ס היסודיים באור עקיבא מופעלת תוכנית לימודים בשם "קוראים ומכריזים על קסם הקריאה". התוכנית, שפותחה על ידי צוותי המורים בבתי"ס,

משתלבת בפרויקט "מצעד הספרים" של משה"ח. במסגרת התוכנית נפגשים התלמידים עם סופרים, כותבים סיפורים אישיים והמלצות על ספרים, מעצבים כרזות דיגיטליות על ספרים, גולשים לאתרים באינטרנט העוסקים בספרים ועוד. התוכנית מלווה באתר אינטרנט שבו, בין היתר, מצביעים התלמידים על הספרים האהובים עליהם מבין ספרי מצעד הספרים.

כתובת אתר התוכנית:
<http://www.computercenter-haifa.org.il/limor/kraza>

■ באשקלון; מגנים על בעלי החיים – בשלושה בתי"ס יסודיים באשקלון, רותם, כוכב הצפון ואומנויות ומדעים, מופעלת תוכנית עירונית בשם "עלינו ועל החיות שבינינו". את התוכנית מנחה השירות הווטרינרי העירוני. מטרת התוכנית הן; מניעת התעללות בבעלי חיים, טיפוח מנהיגות צעירה המעורבת בפעילות הקהילה וטיפוח האקלים הבית ספרי. במסגרת התוכנית מתקיימים שיעורים בכיתות ובחצר בבתי"ס, שבהם באים התלמידים במגע עם בעלי חיים שונים ולומדים כיצד יש לטפל בהם. במהלך הפעילות גם יוצרים התלמידים חומרי הסברה בנושא ההגנה על בעלי החיים, ומקיימים בבתי"ס ימי שיא בנושא. השירות הווטרינרי אף הוא עורך יום שיא לתלמידים. ביום השיא מאזינים התלמידים להרצאות בנושאים; מניעת התעללות בבעלי חיים, הקשר בין האדם לבעלי החיים, מדוע חשוב לעקר חיות מחמד ועוד.

■ באשדוד; פותחים אשנב לאקדמיה למרות השביתה – למרות השביתה נפתחה החודש במספר בתי"ס מקיפים באשדוד שנת הלימודים בתוכנית "אשנב לאקדמיה". בתוכנית משתתפים השנה 240 תלמידי כיתות ט' מצטיינים. במסגרת התוכנית, המופעלת על ידי האוניברסיטה הפתוחה, לומדים התלמידים תחומי דעת שונים, שבהם מושם דגש על רכישת מיומנויות למידה מערייית אשדוד נמסר, כי התוכנית נלמדת במכללה של האוניברסיטה הפתוחה בעיר, והתלמידים נחשפים לאווירה האקדמית ולאורח חיים סטודנטיאלי. עוד נמסר, כי הצלחת התוכנית אשתקד הגבירה את המוטיבציה של תלמידים רבים להמשיך וללמוד קורסים אקדמיים גם בסיומה, והשנה כבר משתתפים כ-600 תלמידי תיכון בעיר בקורסים כאלה.

מחשבים בחינוך

כ-1,900 גולשים. בתמונות הזוכות בתחרות בחרה גם ועדת שיפוט בית ספרית, שבה השתתפו; מנכ"ל קריית החינוך של אורט ביאליק, ישראל וינגסט, המנהל הפדגוגי, ישראל ברגר, נציג ועד ההורים, נציגי פרלמנט הנוער של ביה"ס, מורים ומרכזים. במקום הראשון בתחרות זכתה תלמידת כיתה י"א בביה"ס, ליאת ספורנו, והתמונה שעיצבה הועלתה לדף הבית של האתר.

באתר ביה"ס ניתן לצפות בתמונות נוספות שעיצבו התלמידים;
<http://bialik.ort.org.il>

■ לומדים בביה"ס לתעודת טכנאי – 15 תלמידים מכיתות י' ו-י"א מביה"ס עמל לוד משתתפים השנה במסלול לימודים דו-שנתי לקבלת תעודת טכנאי מוסמך של חברת מיקרוסופט. במסגרת המסלול, המתקיים בשיתוף עם חברת MCDC ובהדרכתה, ילמדו התלמידים, במשך ארבע שעות שבועיות, כיצד לתחזק ולתקן מחשבים אישיים. בסיום המסלול יעמדו התלמידים בבחינות חיצוניות של מיקרוסופט ויקבלו את תעודת הטכנאי. הלימודים בקורס יתקיימו בנוסף למערכת השיעורים הרגילה בביה"ס ולמבחני הבגרות.

■ התלמידים מעצבים תמונה לאתר ביה"ס – תיכון אורט קריית ביאליק הכריז בתחילת השנה על תחרות תלמידים לעיצוב תמונה דיגיטלית לשער אתר ביה"ס. היוזמה נערכה במסגרת הפעילות הבית ספרית לציון 60 שנים למדינת ישראל. ביה"ס פרסם קריטריונים לבחירת התמונה; גודל קובץ התמונה, מקוריות, עיצוב אומנותי, הביטוי להווי הבית ספרי, הקשר בתמונה לחגיגות ה-60, התאמת הצבעים לדף הבית של האתר ועוד. כמו כן הוכרו פרסים כספיים לזוכים בתחרות. מביה"ס נמסר, כי 11 תמונות שיצרו תלמידים הוצעו לתחרות. התמונות הוצגו באתר ביה"ס לשיפוט הגולשים. בבחירת התמונות השתתפו

בביטויים של לעג, להקפיד על תרבות השיחה, להתעניין בשלומם של תלמידים הנעדרים מביה"ס ואף לבקרם ועוד; בתחום קבלת האחר מתחייבים התלמידים לגלות סובלנות לכל מי ששונה בדעותיו, תרבותו, מוצאו או דתו; בתחום שמירת איכות הסביבה ואסתטיקה מתחייבים התלמידים להקפיד על סביבת לימודים נקייה ומסודרת ולשמור על רכוש ביה"ס וסביבתו; בתחום מילוי כללים והוראות מתחייבים התלמידים לעמוד בלוחות הזמנים, להקפיד על לבוש הולם, לכבות מכשירים סלולאריים במהלך הפעילות הבית ספרית; בתחום למידה רגשית וחברתית מתחייבים התלמידים ללמידה, העצמה והיועצות הדדית. חלק מהכללים הם "חוקי בל יעבור", וביה"ס נקוט בעונשים שנקבעו באמנה כלפי תלמידים שיפרו אותם, בהתאם לחומרת מעשיהם. לאמנה צורף מסמך המפרט את תהליך ההטמעה שלה בבתי"ס, בין היתר באמצעות ועדות היגוי בית ספריות.

■ **ביה"ס חוגג את חג הסיגד** – כחמישית מתלמידי ביה"ס הממלכתי-דתי סיני בגן יבנה הם בני העדה האתיופית. מנהלת ביה"ס, אירית דורון, יזמה החודש פעילות בית ספרית לציון אחד מהאירועים החשובים בחיי העדה, חג הסיגד, החל בכ"ט בחשוון. מטרת הפעילות הייתה לקרב את החג ומנהגיו לכלל התלמידים בביה"ס.

במסגרת הפעילות עברה בכיתות המגשרת הפועלת בביה"ס, חנה דסה, ולימדה את הילדים מושגים בסיסיים על חג הסיגד. התלמידים למדו כיצד אומרים באמהרית תורה – אורית, על הלחם האתיופי שנקרא דבו ועל הקפה המסורתית – בונה, ועוד. אחר כך ערכו מחנכות הכיתות חידון בנושא מושגי החג. ביום שישי שעבר הגיע לביה"ס מרצה מהעדה האתיופית שהסביר לתלמידים על החיים באתיופיה, סמלי המדינה, ומנהגי היהודים. ההרצאה לוותה בשקופיות. המרצה הציג לילדים גם את כלי הנגינה האתיופיים, התלבושות והריקוד שמייחדים את העדה ולימד אותם את אותיות השפה האמהרית.

לאחר ההרצאה התקיימה בביה"ס הפסקה פעילה, שבמהלכה חולק לתלמידים לחם אתיופי והם צפו בהכנת הקפה האתיופי. בהפסקה הפעילה גם השתתפו אימהות של התלמידים האתיופיים, שלימדו את הילדים כיצד לרקוד את ריקודי העדה לצלילי המוסיקה שלה.

חג הסיגד מציין בעדה האתיופית את קבלת התורה בהר סיני ואת הכמיהה לעלות לארץ ישראל.

■ **מפגש ראשון למסבירים הצעירים** – המפגש הראשון לשנת תשס"ח בקורס "מסבירים צעירים" של רשת אורט, נערך לאחרונה במרכז מושינסקי בתל אביב. הקורס מתקיים במסגרת פרויקט "ישראל מתקוונת אליך". הקורס מכשיר בני נוער להסביר את עמדות מדינת ישראל ברשת האינטרנט. הקורס מתקיים זו השנה השנייה, בשיתוף עם משרד החוץ. עבודת ההסברה בפרויקט נערכת במספר דרכים: באתר אינטרנט באנגלית בשם Eye2Israel, שבו כותבים המסבירים על החיים במדינת ישראל; באמצעות יצירת קשרים עם בני נוער מכל העולם באתרי רשתות חברתיות ובהתכתבויות; באמצעות תגובות לפרסומים על ישראל באתרי חדשות מרכזיים באנגלית, כמו CNN, BBC ועוד. במפגש מסבירים צעירים השתתפו 75 תלמידים מ-19 בתי"ס של הרשת; 65 בני נוער שהחלו השנה בקורס ו-10 "מסבירים ותיקים" הממשיכים בתפקיד זו השנה השנייה. במסגרת המפגש האזינו התלמידים להרצאה של מנהל מחלקת ההסברה במשרד החוץ, נועם כץ. מנהל מחלקת ההסברה תיאר בהרצאתו את המהלך שמוביל משרד החוץ במטרה להפוך את תדמית ישראל בעולם למותג שאינו מזוהה רק עם מלחמות או מדבר. לאחר מכן האזינו התלמידים להרצאה של סמנכ"ל חברת קומברס, דפנה שטיינמץ, שסיפרה להם על המרחב האינטרנטי החדש Second Life.

בהמשך היום התפצלו המסבירים לקבוצות; המסבירים הוותיקים השתתפו בסדנת מנהיגות שהנחה מנהל קריית החינוך אורט סינגאלובסקי, אייל שאול, והמסבירים החדשים – בסדנת היכרות.

■ **אמנה חדשה לבתי"ס בתל-אביב** – בשבוע שעבר התקיים בבית דני בתל אביב טקס החתימה על אמנת בתי"ס בעיר, הנקראת "אורח חיים מיטבי". ממחוז תל אביב נמסר, כי האמנה מסכמת עבודה בת שנתיים של צוות היגוי גדול. בצוות ההיגוי השתתפו; מפקחי משה"ח בעיר תל-אביב, אנשי מינהל החינוך בעירייה, מנהלי בתי"ס, נציגי השירות הפסיכולוגי ומרכז הפסג"ה בעיר ועוד. במהלך הטקס חתמו נציגי התלמידים מכל בתי"ס בעיר על האמנה. בטקס השתתפו מנהלת מחוז תל אביב, אורלי פרומן, ומנהלת מינהל החינוך בעירייה, דפנה לב. האמנה כוללת מספר כללים: בתחום המוגנות, הבטיחות והבריאות בביה"ס מתחייבים התלמידים למנוע מעשי אלימות מכל סוג, להתייחס בכבוד וסבלנות כלפי האחר, לכבד את המרחב הפרטי של כל אדם ולשמור על רכוש האחר; בתחום התקשורת הבין אישית מתחייבים התלמידים לא להשתמש

טיולים וערכים

■ **טיול "כמו פעם"** – בתיכון עמל עמק חרוד מקפידים השנה להוציא את התלמידים לטיולים שנתיים בסגנון טיולי העבר, שבהם הכירו בני הנוער את הארץ "דרך הרגליים". כך, למשל, יצאו בשבוע שעבר כ-70 תלמידי שכבה י"ב בביה"ס לטיול אתגרי בהרי אילת, המשלב פעילות שטח קשה. הטיול כלל מסלול הליכה וטיפוס באורך 54 ק"מ. מביה"ס נמסר, כי במהלך המסלול למדו התלמידים על תנאי הישרדות במדבר, גילו את חיות הבר והגיאולוגיה של האזור ועוד. התלמידים ישנו באוהלים ובישלו לעצמם את האוכל. לדברי מנהלת ביה"ס, אילנה לוסטיג, מטרת העל של הטיולים היא גיבוש חברתי עמוק של התלמידים והנחלת העזרה ההדדית, יכולת ההקשבה והכבוד ההדדי.

■ **לומדים אהבת הארץ במסע ג'יפים** – בכפר הנוער ויצ"ו ניר העמק שליד עפולה משתדלים להעשיר את תרבות הפנאי של תלמידי הפנימייה בפעילות חווייתית המשלבת ערכים, למידה וגיבוש חברתי. באחד מסופי השבוע האחרונים, השתתפו תלמידי הפנימייה בשני מחזורים של טיול ג'יפים אתגרי באזור ביה"ס. הטיול כלל נסיעה לכפר יחזקאל, לקיבוץ יזרעאל ולהר גיבורים שבגלבע. בהר גיבורים עשו התלמידים הפסקה על מחצלות וכריות והשתתפו בפעילויות גיבוש. בהמשך היום נסעו התלמידים לכתף שאול, הר ברקן, העמק הנעלם ולמחצבה בקיבוץ בית אלפא. הדרך חזרה עברה מעל מעברי מים לאורך נחל חרוד. במהלך הנסיעה קיבלו התלמידים הסברים על ההיסטוריה של האזור ומידע על מורשת הקרב בתוואי המסלול. לדברי מנכ"ל כפר הנוער, יוסי גושן, גם בעתיד צפויים לתלמידים אטרקציות נוספות ובילויים מאתגרים, שבהם יינתן דגש על ערכים חינוכיים, כמו אהבת הארץ, היסטוריה ומורשת קרב.

■ מובילים – ב-197 בת"ס על יסודיים במחוז מונו לאחרונה מורים שימשו כמובילים בית ספריים של המאבק בשימוש בסמים. תפקיד המוביל הבית ספרי יהיה לקדם את נושא המניעה בשימוש בסמים ואלכוהול בקרב התלמידים, וכן בהדרכת צוות ביה"ס וההורים בתחום זה. דגש מיוחד יינתן למאבק בשימוש בסמים נדיפים, כמו הרחת דבק או שאיפת גז מזגנים, הנפוץ בקרב בני הנוער. על פי דו"ח של "הרשות למלחמה בסמים" שפורסם לאחרונה, עלה בארבע השנים האחרונות ב-100% מספרם של בני הנוער המשתמשים בסמים נדיפים, והוא עומד כיום על כ-90 אלף. כ-50% מהמשתמשים בסמים נדיפים הם תלמידי כיתות ז' עד ט'. מהמחוז נמסר, כי המדיניות המחוזית היא לבצע טיפול נקודתי בכל אירוע של שימוש בסמים שמתגלה, הכולל טיפול בתלמיד ובכיתה שבה הוא לומד. כמו כן מתקיימת פעילות מניעה מקיפה בביה"ס שבו מתגלה התופעה.

■ מרכז מצוינות – טקס חנוכת מרכז המצוינות היישובי החדש התקיים החודש במעלות. המרכז הוקם ומופעל בסיוע קרן רש"י, קרן קרב, עמותת אשלים, עמותת חינוך לפסגות, העמותה למצוינות בחינוך, הסוכנות-היהודית וארגון הגג של הקהילות היהודיות בצפון אמריקה. במהלך הטקס הרצתה פרופ' אורית חזן, מהמחלקה להוראת הטכנולוגיה והמדעים בטכניון, בנושא: "שונות במקצועות מדעיים וטכנולוגיים כאמצעי להשגת מטרות חברתיות". מנהלת מחוז צפון, אורנה שמחון, אמרה בטקס, כי היא עוקבת מקרוב אחר העשייה החינוכית במעלות, ורואה שהחינוך הוא לב ליבה של העיר ועומד בראש מעיינים של מנהיגיה. מהמחוז נמסר, כי במרכז לומדים כבר עתה כ-300 תלמידים מצטיינים.

מחוז חיפה

■ מצטיינים בבגרויות – חיפה מובילה בין שלוש הערים הגדולות בשיעור התלמידים המצטיינים בבחינות הבגרות, כך עולה מנתונים שפרסמה עיריית חיפה. על פי

הנתונים, אחוז התלמידים שהצטיינו בבחינות הבגרות אשתקד בחיפה היה 8.50%. לשם השוואה, בירושלים היה אחוז התלמידים המצטיינים בבגרות אשתקד 6.16% ובתל אביב – 5.44%. בעיריית חיפה מייחסים את ההישג למספר תוכניות התערבות המופעלות בחינוך בחטיבות הביניים ובתיכונים בעיר ובהן; תוכנית "ובלים" של איש ההיי-טק, אילון תירוש, המעניקה תגבור לתלמידים חלשים ומצטיינים כאחד, ותוכנית "מצוינות במדעים". גורם נוסף שלזכותו ניתן ליחס את ההישגים הגבוהים של בוגרי התיכון בחיפה, שאותו העירייה אינה מציינת בהודעתה, הוא השיעור הגבוה של תלמידים בעיר, מהמגזר היהודי ומהמגזר הערבי, הלומדים בבתי"ס פרטיים.

מחוז ירושלים

■ מנהל מחוז חדש – ראש אגף החינוך בעיריית מודיעין-מכבים-רעות, מאיר שמעוני, התמנה בחודש שעבר לתפקיד מנהל מחוז ירושלים במשה"ח. שמעוני שימש כמנהל אגף החינוך במודיעין כשלוש שנים. בעבר כיהן שמעוני כמנהל רשת ברנקו-וייס, מנהל תיכון ומורה ברשת. בעקבות פרישתו לגמלאות של מנהל המחוז הקודם, שמעון הראל, שימשה סגנית מנהל המחוז, מלכי אסולין, כממלאת מקום בחצי השנה האחרונה.

■ מה יהיה – בתיכון מכבים-רעות-מור התקיים בשבוע שעבר מפגש רב שיח בנושא "פני החינוך לאן". באירוע השתתפו מורים, הורים ותלמידים. מנהלת ביה"ס, רות לסרי, דיברה במפגש על התקופה הקשה שחווים המורים בשבועות האחרונים, כשהם רואים את תלמידיהם מסתובבים חסרי מעש, ומאבדים זמן לימודים יקר, שספק אם ניתן יהיה להשיבו. לסרי תיארה בדבריה את תנאי ההוראה קשים של המורים, למשל היעדר מקום לשבת לשיחה מכובדת עם התלמיד או ההורים, וביקרה את מערכת החינוך הישראלית שבה חשובים רק ההישגים וזמן מועט בלבד מוקדש לחינוך אמיתי. בהמשך המפגש הביעו נציגי ועד ההורים של ביה"ס ועד ההורים העירוני את תמיכתם בדרישות המורים וקראו להורים להירתם

למאבקם. לאחר מכן התחלקו המשתתפים לקבוצות עבודה שהורכו ממורים, הורים ותלמידים, ובהן התנהל דיון בנושא; "מה יקרה ביום שאחרי השביתה?".

מחוז מרכז

■ דרך וערך – ביה"ס המדעי טכנולוגי אמית'ת כפר בתיה, ערך בשבוע שעבר כנס בנושא "דרך וערך – ערכים וחוסן לאומי". הערב התקיים לזכרו של איש הציונות הדתית, אל"מ דרור וינברג, שנהרג לפני חמש שנים במארב מחבלים בחברון. באירוע השתתפו מאות מתלמידי ביה"ס, המורים ואורחים נוספים. אורח הכבוד של הכנס היה הרמטכ"ל לשעבר משה (בוגי) יעלון, שתיאר בדבריו את הקשר שבין ערכים לחוסן הלאומי. לדברי מנהל ביה"ס, הרב איתמר חייקין, בעידן שבו מתפרסמים שוב ושוב נתונים קשים על אחוזי ההשתמטות מצה"ל, חשוב לביה"ס להעלות, בפני הציבור בכלל והתלמידים בפרט, סוגיות הקשורות לערכי המדינה, הצבא והפרט.

מחוז דרום

■ ישקיעו – הסוכנות היהודית ופדרציית טורונטו ישקיעו ב-2008 כ-6 מיליון ש"ח בפרויקטים חינוכיים ואקדמיים בעיר אילת. החודש התארחו בעיר חברי ועדת ההיגוי של פדרציית טורונטו. שיאו של הביקור היה ערב גאלה, שנערך ביוזמת הסוכנות היהודית, שכל הכנסותיו, כ-600 אלף ש"ח, הוקדשו לתוכנית "פותחים עתיד", הפועלת בעיר זו השנה השלישית. התוכנית מעניקה השנה ל-260 תלמידים מכיתות ב'–ט' ממשפחות במצוקה, תמיכה אישית ולימודית, במטרה להעניק להם הזדמנות שווה להצלחה. בתוכנית מופעלים 16 צעירים וסטודנטים תושבי העיר כנאמני תלמידים, המלווים אותם בביה"ס ובשעות אחר הצהריים. כל נאמן אחראי לקבוצה בת 16 תלמידים. במסגרת התוכנית משתתפים תלמידים מתקשים במסגרות שונות של תגבור לימודי בבתי"ס ותלמידים חזקים – בתוכניות מצוינות ואקדמיה. התוכנית גם מתקצבת פעילות העשרה לתלמידים, כמו חוגים.

שביתת המורים

גם באוהלי המחאה של המורים בירושלים, חיפה ותל אביב, התקיימו פעילויות מחאה ופעילויות העשרה שביקשו למשוך את תשומת לב הציבור והתקשורת. באוהל המחאה במרכז הכרמל בחיפה ניהלו מורי תיכון ליאו בק תפילה שחבורה למאבק המורים. מנהלי תיכונים מחיפה גם הרצו באוהל על מגוון נושאים, למשל, על הפונדמנטליזם האיסלאמי-פלשתיני, חינוך למצוינות ועוד. באוהל המחאה גם התקיימו הופעות ריקודים ושירה של תלמידים. גם באוהל המחאה בירושלים התקיימו הרצאות, סדנאות אומנות, שירה בציבור ועוד. ארגון המורים נעזר ביועצים מתחומי הפרסום ויחסי הציבור, המייעצים לו כיצד לפעול.

■ מחאה יצירתית – ארגון המורים ארגן בשבוע שעבר פעילויות מחאה יצירתיות ביישובים רבים ברחבי הארץ. כך, למשל, גלשו מספר מורות בחבלים מגשר קק"ל שמעל נתיבי איילון בתל אביב, במחאה על מצבם המעורער המורים בישראל. שלוש מהמורות אף נעצרו על ידי המשטרה ונלקחו לחקירה. דוגמה נוספת – ברחובות השתתפו ביום רביעי שעבר כ-500 מורים ותלמידים בצעדת מחאה ססגונית לאורך הרחוב הראשי של העיר. המפגינים הניפו שלטים וליוו את הליכתם בתופים ורעשנים. בראש ההפגנה צעדו מורות שנשאו ארון קבורה שעליו נכתב "לא ניתן לקבור את החינוך".